

2024-től érvényes érettségi követelmények szerinti esszé feladatok

2.4 Magyar őstörténet és honfoglalás

2.5 A keresztény államalapítás és az Árpád-kor

2025-OKTÓBER-MAGYAR-KÖZÉP-2.5

IV. Béla uralkodása (hosszú)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően IV. Béla tatárjárás utáni intézkedéseit mutatja be. Válaszában kitér a tatárjárás következményeire is. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti a téma két időbeli elemét (pl. muhi csata: 1241, tatárok kivonulása: 1242, IV. Béla uralkodásának kezdete: 1235, IV. Béla uralkodásának vége: 1270).	0–2
	T2 Rögzíti a téma egy térbeli elemét (pl. a népességpusztulás elsősorban az Alföldön / keleti országrészben / folyóvölgyekben volt jelentős, kun szállásterületek az Alföldön voltak, román betelepülés történt Erdélybe, a németek / szászok a Szepességben / Erdélyben éltek).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. király, nemes, (kő)vár, hadjárat.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. tatárok / mongolok, földbirtokos / báró / nemes, kiváltság, kunok / szászok.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti, hogy IV. Béla lányai kiházasításával épített szövetséget a tatárok ellen, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a lengyelektől / a pápától / a nyugati államoktól remélt segítséget; a tatár támadás idején szövetséges nélkül maradt; a szövetség arra irányult, hogy a tatár támadást az országon kívül állítsák meg; a későbbi tatár támadás idején a Magyar Királyság sikeresen védekezett).	0–3
	F2 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. IV. Béla építtette a budai várat; várak építését kezdeményezte; várépítéssel készült az újabb mongol támadásra), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a kővárak ellenálltak a tatár támadásnak; a várakra épült az új védelmi rendszer; a gyepegyrendszer megszűnt; a királyi várak mellett a nemesek is várakat építettek; a király a földadományok feltételeként szabta a várépítést).	0–3

	F3 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. a hospesek / betelepülők maguk választhattak bírót; évi egy összegben adóztak; vásártartási jogot kaptak), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a hospesek behívására a tatárjárás népességpusztulása miatt volt szükség; a hospesek a kiváltságokért cserébe települtek be az országba; IV. Béla intézkedései elősegítették a társadalmi átalakulást; megindult a városfejlődés) vagy felsorol legalább két hospesként érkező népcsoportot (pl. németek, vallonok / flamandok, csehek, morvák, lengyelek, vlachok / oláhok / románok).	0–3
Történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek	E1 Rögzít egy lényeges tényt a tatárjárás közvetlen következményeivel kapcsolatban (pl. a tatárjárás jelentős pusztulást okozott az országban; a népességszám jelentősen csökkent; sok terület / település elnéptelenedett; az országot jelentős katonai veszteségek érték), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. az országnak munkaerőre / a haderő pótlására volt szüksége; a király célja az elnéptelenedett területek benépesítése volt; a tatárjárás során / után éhínség pusztított; a pusztulás mértéke kb. 20% volt).	0–3
	E2 Rögzít IV. Béla tatárjárás utáni új politikai lépései közül egyet (pl. a király földek adományozásába kezdett; a haderő egyre inkább bandériumokból állt; törvényeivel megerősítette a szerviensek / köznemesség jogait), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a király a földadományok feltételeként szabta a várépítést; a magánföldesúri várak növekedése gyengítette a királyi hatalmat; ez elsősorban az ország védelmi képességének megerősítését szolgálta; több település fallal vette körbe magát; meghatározza a bandérium fogalmát; a nemesi bandériumok létrejötte gyengítette a királyi hatalmat; a bandériumokkal nőtt a páncélos lovasság aránya a hadseregben; a külső fenyegetés a bárókkal való megegyezésre készítette).	0–3
	E3 Rögzíti, hogy IV. Béla visszahívta az országba a kunokat, és ezzel kapcsolatban érdemi megállapítást tesz (pl. a kunok mellett román / szláv bevándorlás folyt a peremterületekre; a kunokkal jelentősen nőtt a királyi haderő létszáma; a kunok befogadásának egyik feltétele a kereszténység felvétele volt; az elnéptelenedett középső és keleti területekre nagyarányú vándorlás indult meg; a kunok adómentességet kaptak / katonai kötelezettségük volt, de nem adóztak; a kunok kollektív jogokat / kiváltságokat kaptak).	0–3
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM / VIZSGAPONT		33

2.6 A vegyesházi királyok kora